

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Rundskriv 2013/003

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Til Politimestrene og sjefene for særorganene
Dato 20. mai 2019
Saksnr. 200802559
Saksbehandler Liv Atterås

KONTAKTFORBUD MED ELEKTRONISK KONTROLL

1. Formål

Kontaktforbud med elektronisk kontroll i medhold av straffeloven § 57 femte ledd er et rettighetstap som idømmes av retten som del av straffutmålingen for å beskytte en eller flere personer fra domfelte. Elektronisk kontroll idømmes når det anses nødvendig for at kontaktforbud skal bli overholdt. Rundskrivet her redegjør for bruk av elektronisk kontroll ved kontaktforbud etter straffeloven § 57 for så vidt gjelder de politifaglige spørsmål knyttet til forberedelse, gjennomføring og oppfølging. Det vises til riksadvokatens rundskriv 2/2019 hvor det redegjøres for regelverk og relevant praksis, og nærmere føringer for når kontaktforbud med elektronisk kontroll skal påstås, samt hva som må vurderes og forberedes i den forbindelse. Videre vises til utfyllende og nyttige sider om kontaktforbud med elektronisk kontroll, også omtalt som omvendt voldsalarm (OVA), på KO:DE (kode.politiet.master.net/omvendt-voldsalarm).

2. Ansvar for gjennomføring

Politiet har ansvar for gjennomføring av kontaktforbud med elektronisk kontroll, men kan overføre oppgaver til kriminalomsorgen etter nærmere avtale, jf. samarbeidsavtale mellom politiet og kriminalomsorgen av 16.12.2014, bilag B, versjon 1.0, datert 11.10.2017.

3. Målgruppe

Kontaktforbud med elektronisk kontroll er som hovedregel bare aktuelt overfor personer som er bosatt i Norge, men vil også kunne være aktuelt ved midlertidig opphold i landet (se også riksadvokatens rundskriv 2/2019, pkt. 5.1, 4 avsnitt).

Utenlandsopphold nødvendiggjør særskilt avtale mellom politiet og domfelte da norsk politi ikke har mulighet til å håndheve eventuelle brudd, og på grunn av manglende kartløsninger kan få utfordringer med å se nøyaktig posisjon på domfelte. Dette kan bl.a. medføre at politiet ikke vet om domfelte kommer tilbake til Norge, noe som betyr at sikkerheten til fornærmede ikke kan ivaretas som forventet av ordningen. Politiet skal i slike tilfeller vurdere om andre

Politidirektoratet

Post: Postboks 2090 Vika, 0125 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950
Giro: 7694.05.18020
www.politi.no

tiltak må iverksettes for å ivareta fornærmedes sikkerhet (se også riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt. 6.4, 2 avsnitt, tredje og fjerde setning).

Merknad:

Det er ikke krav om at domfelte er bosatt i Norge ved ordinært kontaktforbud. Ved kontaktforbud med elektronisk kontroll vil opphold i Norge være nødvendig for å kunne drifte, kontrollere og vedlikeholde enheten samt reagere på brudd.

Domfelte anses bosatt der vedkommende er folkeregistrert eller bor midlertidig. Midlertidig bosted kan for eksempel være der domfelte studerer eller midlertidig flytter under forbudsperioden.

Særlig om utenlandske domfelte: En domfelt med utvisningsvedtak kan få kontaktforbud med elektronisk kontroll selv om varigheten av det elektroniske kontaktforbudet er lenger enn tidspunktet for antatt utreisedato.

Rettighetstapet trer i kraft fra den dagen dommen, unntaksvis forelegget, er endelig, jf. straffeloven § 58 første ledd. Dersom domfelte må vente på å bli innkalt til straffegjennomføring eller gjennomfører straff utenfor fengsel påmonteres fotlenken umiddelbart etter rettskraftig dom.

Perioden for rettighetstapet løper ikke i den tid domfelte gjennomfører frihetsstraff i fengsel eller unndrar seg fullbyrdingen av slik straff jf. straffeloven § 58 fjerde ledd. Kriminalomsorgen vurderer ut fra sikkerhetsnivået i det enkelte fengsel, jf. straffegjennomføringsloven § 10, om det er nødvendig at domfelte har fotlenken på under straffegjennomføring, fotlenken må imidlertid alltid være påmontert under utganger og permisjoner.

4. Forutsetninger for elektronisk kontroll ved kontaktforbud

Det vil fremgå av domsslutningen at domfelte ilegges kontaktforbud med elektronisk kontroll, lengden av den elektroniske kontrollen (som skal angis i antall måneder eller år), total lengden av kontaktforbudet og de geografiske koordinater som utgjør forbudssonen.

Domfelte må ha tilgang til egnet bolig med innlagt elektrisitet og mulighet for egnet telefonforbindelse.

Domfelte og den forbudet retter seg mot må bo i slik avstand fra hverandre at forbudssonene er praktisk gjennomførbare og skaper trygghet rundt den fornærmede. Påtalemyndigheten vurderer om det er grunnlag for å påstå kontaktforbud med elektronisk kontroll i tilfeller hvor dette vil innebære at domfelte må flytte (se også riksadvokatens rundskriv pkt. 6.4, 3 avsnitt).

Ileggelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll kan være utilrådelig utfra politifaglige hensyn.

Merknad:

Det er politiet og påtalemyndigheten som i forkant av rettsaken, etter å ha hørt partene, utformer en konkret begrunnet forbudssone med kartkoordinater, jf. riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt.6. Retten vil angi og begrunne omfanget av sonene i domspremissene.

Med "egnet bolig" menes at boligen må ha installert elektrisitet og ha GSM- og mobiltelefon dekning. GSM-forsterker kan installeres dersom boligen ikke har tilstrekkelig gode mottaksforhold. For gjennomføringen av den elektroniske kontrollen er det uproblematisk at domfelte bor sammen med flere. Det avgjørende er lade- og mottaksforhold.

Ved vurderingen av om kontaktforbud med elektronisk kontroll er utilrådelig skal det særlig tas hensyn til sikkerheten til personen(e) forbudet retter seg mot. Kontaktforbud med elektronisk kontroll vil ikke være noen garanti for fornærmedes sikkerhet. Kontaktforbud med elektronisk kontroll skal derfor ikke anvendes der risikoen for overtredelse og skadeforvoldelse er vurdert å være så stor at hemmelig adresse eller skifte av identitet er bedre egnede midler.

Av forarbeidene fremgår blant annet at "elektronisk kontroll vil eksempelvis neppe være egnet overfor personer som vurderes som særlig farlige og som derfor må underlegges andre og strengere tiltak, eller personer som av ulike årsaker ikke har forutsetninger for å kunne følge de retningslinjer som et pålegg om elektronisk kontroll vil innebære" (Ot.prp.nr 25(2008-2009) s 17).

5. Krav til domfelte under gjennomføringen

Domfelte plikter å følge gjennomføringsplan (jf. punkt 7 nedenfor). Domfelte plikter å yte den bistand og å følge de instruksjoner som gis av politiet og som er nødvendig for gjennomføring av kontrollen (se også riksadvokatens rundskriv pkt. 6.4, 1 avsnitt).

Domfelte plikter å møte på angitt tid og sted for pålenking av enheten og å stille seg og boligen til rådighet for vurdering av egnethet (jf. ovenfor punkt 4 annet ledd), installasjoner og kontroller av enheten.

Domfelte plikter å vedlikeholde og lade enheten i henhold til gjennomføringsplan.

Domfelte plikter å bære med seg den avtalte mobiltelefonen til enhver tid, og denne må være påslått og oppladet. Dersom domfelte ikke besitter egen telefon skal politiet låne ut en mobiltelefon. Utlevering av telefon avtales med PIT, som også dekker kostnadene.

Domfelte kan ikke uten særskilt avtale med politiet oppholde seg på steder eller foreta reise med fremkomstmidler som innebærer at personen er uten GSM-dekning. Flyreiser nødvendiggjør særskilte avtaler mellom politiet og domfelte pga. avlenking/pålenking ved avreise/ankomst (se også riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt. 6.4, 2 avsnitt).

Domfelte plikter å varsle om mulige feil/problemer med enheten.

Merknad:

Begrepet "nødvendig" representerer en skranke for hva slags pålegg politiet kan gi og hva slags bistand domfelte må yte. Begrensningen vil ha betydning for hvilke handlinger som kan straffes etter straffeloven § 168. Innenfor det som anses "nødvendig" vil brudd på pliktene medføre overtredelse av straffeloven § 168 første ledd bokstav c.

At domfelte unnlater å møte hos politiet eller fysisk motsetter seg at fotlenken monteres, er eksempler på hindring av iverksettelse. Manglende lading av batterier og opphold på steder uten GSM dekning kan anses som hindring av pågående kontroll (Ot.prp.nr. 25(2008-2009) side 22).

Den elektroniske kontrollen regnes som iverksatt når fotlenken settes på domfelte, og – ved behov – at teknisk utstyr er installert i domfeltes bolig.

Domfelte må, ut fra sine forutsetninger, selv bidra aktivt til å innfri kravene som stilles.

Slik teknologien er i dag må batteriene lades hvert døgn.

Den som skal kontrolleres må kunne motta beskjeder og samtaler fra politiet og forholde seg til ordrer fra politiet.

Det vil i visse situasjoner være nødvendig å komme i kontakt med domfelte. De fleste vil ha egne mobiltelefoner som kan benyttes, men dersom domfelte ikke har det må politiet gi dette ut som del av utstyrspakken, jf. ovenfor pkt. 5, 4 avsnitt.

Den domfelte har ansvar for å oppholde seg på steder med GSM dekning. Eksempler på steder hvor GSM dekning kan forsvinne kan være kino, enkelte kjøpesentre, i garasjeanlegg eller på tog og t-bane mv. Korte opphold uten GSM-dekning er mulig, avhengig av avstanden til forbudssonen.

Forbudssonen gjelder hele døgnet.

6. Personen(e) som kontaktforbud med elektronisk kontroll skal beskytte (fornærmede)

Fornærmede må være bosatt i Norge (se også riksadvokatens rundskriv pkt. 5.4.), og kan ikke bo på hemmelig adresse eller være under andre sikkerhetstiltak som gjør at personens oppholdssted skal forbli ukjent.

Dersom fornærmede flytter utenlands må påtalemyndigheten begjære endring av kontaktforbud med elektronisk kontroll (se også riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt.10).

Fornærmede kan ikke søke å tvinge domfelte til å flytte, ved selv å flytte til eller på annet vis å søke seg til områder domfelte er avhengig av å ha tilgang til.

Merknad:

Fornærmede må kontakte politiet ved flytting, endret arbeidssted osv. da det kan bli aktuelt å begjære endret forbudssone, jf. nedenfor pkt. 7, 4 avsnitt. Begrensningen i pkt. 6, 3 avsnitt gjelder.

Fornærmede kan i tillegg til kontaktforbud med elektronisk kontroll få tildelt mobil voldsalarm etter gjeldende instruksverk. Personen(e) må informeres om at kontaktforbud med elektronisk kontroll ikke vil være noen garanti for fornærmedes sikkerhet. Kontaktforbud med elektronisk kontroll vil kun tjene som beskyttelse når fornærmede er innenfor forbudssonene.

7. Gjennomføringsplan

Politiet utarbeider en gjennomføringsplan for domfelte.

Gjennomføringsplanen skal minimum inneholde følgende:

- a) – teknisk informasjon om bruk og vedlikehold av utstyr
- b) – skriftlig opptegnelse av forbudssoner og kart

- c) – varighet av den elektroniske kontrollen
- d) – informasjon om rettigheter og plikter
- e) – informasjon om ansvarlig politidistrikt, telefonnummer og kontaktperson i politi/kriminalomsorg
- f) – straffeloven § 168 og konsekvenser ved brudd og informasjon om erstatningsansvar.

Domfelte skal underskrive på at han/hun har mottatt og blitt gjort kjent med innholdet og med konsekvensene av brudd. Eventuelle endringer inntas i gjennomføringsplanen og underskrives av domfelte. Gjennomføringsplanen utleveres etter rettskraftig dom enten i forkant eller ved iverksettelse av den elektroniske kontrollen.

Dersom fornærmede endrer bosted eller arbeidssted, eller andre særlige hensyn gjør seg gjeldende, kan politiet begjære endret soner i løpet av forbudsperioden, jf. straffeloven § 58,5 ledd (se også riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt. 10).

Ved opphør av kontaktforbud med elektronisk kontroll avtales oppmøte hos kriminalomsorgen/politiet for avlenking og innlevering av teknisk utstyr og eventuelt mobiltelefon.

Merknad:

En gjennomføringsplan skal inneholde informasjon om det tekniske utstyret og vedlikehold, soner med kart, kontaktpersoner og kontaktnummer til politiet/kriminalomsorgen, lovbestemmelsen, eksempler på brudd og følger av brudd. Domfelte bør så langt mulig være med i utformingen av gjennomføringsplanen (ladetider osv.). Lengden av kontaktforbudet med elektronisk kontroll (som angis i antall måneder eller år) og informasjon om rettighetene etter straffeloven § 58 må fremgå av gjennomføringsplanen. I utformingen av gjennomføringsplanen skal det tas hensyn til sikkerheten til fornærmede.

Dersom domfelte forårsaker skader på eller mister hele eller deler av det tekniske utstyret, kommer de alminnelige erstatningsregler til anvendelse.

8. Midlertidig stans av elektronisk kontroll i forbudsperioden

Det gis ikke permisjon fra den elektroniske kontrollen.

Etter nærmere avtale med politiet kan det gjøres unntak ved dokumenterte sykehus- eller andre institusjonsinnleggelse som nødvendiggjør avlenking og gjør elektronisk kontroll overflødig. Institusjonen må underrettes om den elektroniske kontrollen slik at politiet varsles før utskrivning. Politiet må i slike tilfeller gjøre en vurdering av behovet for kompenserende sikkerhetstiltak.

Ved bruk av varetekt eller ved straffegjennomføring stanses den elektroniske kontrollen i den aktuelle perioden. Dette gjelder med mindre kriminalomsorgen vurderer at sikkerhetsnivået ved straffegjennomføringsformen, jf. straffegjennomføringsloven § 10, nødvendiggjør at den elektroniske kontrollen opprettholdes. Perioden for kontaktforbud forlenges tilsvarende lengden av varetekt eller straffegjennomføring, uavhengig av om fotlenken er påmontert eller ikke (se også riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt. 8).

Merknad:

Helsetilstanden til domfelte kan få betydning for gjennomføringen av den elektroniske kontrollen. Ved operasjoner eller ved innleggelse på institusjoner kan lenken måtte tas av i kortere eller lengere perioder. Det må avklares med institusjonen at denne varsler politiet på angitt nummer i rimelig tid i forkant av utskrivningen slik at lenke kan påmonteres.

Det må loggføres at domfelte er underlagt kontaktforbud med elektronisk kontroll slik at utstyret påmonteres ved utskrivelse, jf. samarbeidsavtale mellom politiet og kriminalomsorgen, bilag B, versjon 1.0, datert 11.10.2017.

9. Brudd

Brudd straffes etter straffeloven § 168, det vises her til riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt.11.

Merknad:

Det elektroniske kontaktforbudet fortsetter å løpe ved brudd. Andre tiltak må imidlertid vurderes, for eksempel varetektsfengsling. Det kan også bli aktuelt å iverksette andre beskyttelsestiltak som hemmelig adresse eller ny identitet for den forbudet er rettet mot.

10. Oppfølging

Politiet har ansvaret for oppfølgingen av domfelte og personen forbudet er rettet mot. Det skal oppnevnes en fast kontaktperson i politiet for domfelte og fornærmede.

Politiet skal i forbindelse med iverksetting av kontaktforbud med elektronisk kontroll gjennomføre en samtale med fornærmede om hva dette innebærer for de involverte. Det anbefales å nedtegne de viktigste punktene i et dokument som overleveres fornærmede.

Merknad:

Kontaktperson er familievoldskoordinator eller etterforsker på saken. Når det besluttes at man skal nedlegge påstand om kontaktforbud med elektronisk kontroll eller senest ved domfellelse på kontaktforbud med elektronisk kontroll, registrerer saksansvarlig den fornærmede, siktede/domfelte, kontaktforbudssoner og trusselvurdering i omvendt voldsalarm(OVA)-systemløsningen.

11. Registrering av opplysninger i forbindelse med kontaktforbud med elektronisk kontroll (hybridovervåking)

Det skal kun registreres opplysninger om den domfeltes bevegelser innenfor områder omfattet av kontaktforbudet, og ved uteblitte signaler fra kontrollutstyret.

Opplysninger som registreres i forbindelse med kontaktforbud med elektronisk kontroll, skal snarest mulig slettes i den utstrekning de er uten betydning for forebyggingen eller etterforskningen av straffbare forhold, jf. straffeprosessloven § 216 n (se også riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt. 12).

Når domfelte beveger seg inn i en av forbudssonene vil alarmen utløses hos alarmsentralen. Domfeltes posisjon vil da bli synlig for alarmsentralen og politiet.

Merknad:

Formålet med kontrollen er å hindre at en som tidligere har utøvd vold eller trusler, nærmer seg fornærmede. For å oppnå dette, er det ikke nødvendig å vite hvor den som bærer fotlenken er til enhver tid, så lenge vedkommende holder seg unna visse områder (Ot.prp.nr. 25(2008-2009) side 18).

Domfelles posisjon utenfor forbudssonene vil ikke være underlagt overvåking så lenge ikke alarmen blir utløst. Dette innebærer at når politiet først registrerer en opplysning, vil dette ha betydning for etterforskning av straffesak og opplysningen skal derfor heller ikke slettes. Imidlertid kan tilfeller tenkes der politiet raskt får brakt på det rene at alarmen har blitt utløst av grunner som ikke vil føre til etterforskning eller straffansvar (Ot.prp.nr 25(2008-2009) side 23).

Det beror på en politifaglig vurdering om fornærmede skal informeres om utløste alarmer og brudd på kontaktforbudet.

Politidistriktet må ha rutiner som sikrer at registrerte opplysninger forelegges påtalemyndigheten for beslutning om sletting eller videre lagring. Opplysningene slettes snarest mulig dersom de ikke har betydning for forebygging eller etterforskning av straffbare handlinger. Opplysningene bør ikke slettes før seks måneder da det kan ta tid å se et mønster i hendelser eller at fornærmede kommer med opplysninger /anmeldelser som gjør at man i etterkant ser sammenhenger, det vises her til riksadvokatens rundskriv 2/2019 pkt. 12.

12. Endringene trer i kraft straks.

Dette rundskrivet erstatter tidligere versjon.

Kristin Ottesen Kvigne
avdelingsdirektør

Harald Bøhler
seksjonssjef

